

Workshop om rapporten Missing out

Bakgrund och syfte

Denna workshop är framtagen för att sprida kunskap om rapporten Missing out och för att beslutsfattare och tjänstepersoner ska föra diskussioner utifrån rapporten. Syftet med workshopen är att deltagarna tillsammans ska formulera idéer för hur de konkret kan arbeta vidare för att minska konsekvenserna för barn som lever i ekonomiska svårigheter.

Den övergripande frågeställningen lyder:

- Vilka samarbetsformer och lösningar kan vi identifiera för att stärka barns rätt till kostnadsfri skola, meningsfull fritid och rätt till delaktighet oavsett barns socioekonomiska förutsättningar?

Det är ett brett tema och det kan givetvis uppstå diskussioner om andra relevanta frågor. Några frågor ni kan uppmana deltagarna att arbeta vidare med efter denna workshop är:

- Hur kan vi lyssna in och ta emot barns och familjers situation och berättelser för att upptäcka möjliga hinder för barns delaktighet utifrån socioekonomiska svårigheter?
- Hur kan vi tillvarata ännu mer av barns kunskap och rätt till delaktighet så det blir en resurs för oss i utvecklandet av vårt arbete?

Föreläsning om Missing out

Workshopen behöver föregås av en föreläsning om rapporten Missing out. Upplägget för detta avgör ni själva. Föreläsningen kan genomföras direkt innan workshopen, på samma plats. Det går även att erbjuda den vid ett annat tillfälle i digitalt eller fysiskt format. Uppmana gärna deltagarna att även läsa rapporten inför workshopen.

Deltagare

Målgruppen för workshopen är professionella som möter barn inom exempelvis skola, fritid och socialtjänst. Det går bra att ha deltagare med olika yrken och erfarenheter.

Antalet deltagare kan variera från en liten grupp om fyra personer till en stor grupp om 50 deltagare. Workshopen har provats på en lite grupp om sex personer och en stor grupp om 30. Vi såg goda resultat med båda uppläggen. Ni som arrangerar workshopen kan avgöra antalet deltagare utifrån vilket fokus ni önskar att ha på dialogen, hur stor lokal ni har tillgång till och era förutsättningar att leda workshopen.

Vem kan leda workshopen?

Workshopen kan ledas av en lokalförening eller ett distrikt, en verksamhetsutvecklare eller en annan tjänsteperson från Rädda Barnen. Det är bra att vara flera som leder tillsammans och ha lite vana att leda workshops.

Workshopens upplägg

Workshopen består av tre delar; inledning, arbete med case samt avslutning. Under inledningen berättar ni om syfte med workshopen och hur den går till. Ni berättar även kort om barnkonventionens fyra grundprinciper för att uppmäna till att deltagarna använder ett barnrättsperspektiv. Till er hjälp har ni en Power Point-presentation med den viktigaste informationen.

Huvuddelen av workshopen fokuserar på arbete med case från rapporten Missing out. Syftet med att utgå från case är att diskussionen ska utgå från barnens egna upplevelser. Deltagarna sitter i grupper om ca 4-8 personer och arbetar med ett eller flera case. Casen rör skola, fritidsaktiviteter samt fritidshem. Ni väljer hur många case ni önskar att grupperna diskuterar, om alla grupper ska diskutera samma case eller om ni vill ha något särskilt fokus. Grupperna uppmänas att anteckna sina diskussioner så att ni och de andra deltagarna kan ta del av deras reflektioner och förslag.

Workshopen avslutas med att varje grupp redovisar något de diskuterat samt en Menti-undersökning. Genom Menti-undersökningen får deltagarna reflektera över vad de tar med sig från workshopen, vad deras nästa steg är och vad de behöver mer kunskap om. Syftet med detta är att uppmäna deltagarna att ta arbetet vidare efter workshopen.

Tidsåtgång

Vi rekommenderar att ni har minst en timme till workshopen för att hinna med alla moment. Ni behöver ungefär 10 minuter för inledning, minst 30 minuter för diskussioner, minst 10 minuter för redovisningen från varje grupp samt ca 10 minuter för Menti och avslutning.

Menti-undersökning

Menti är ett digitalt verktyg där du som workshopledare kan förbereda ett antal frågor som du vill att deltagarna svarar på. Deltagarna svarar genom att skanna en QR-kod som du tagit fram eller genom att gå in på www.menti.com och skriva in en sifferkod som du förser dem med. När deltagarna svarat kan du visa svaren genom att logga in på ditt Mentikonto.

Ta fram en egen Menti-undersökning:

På sidan www.mentimeter.com kan du skapa en gratis användare och skriva in de frågor du vill ska besvaras samt hur du vill att svaren redovisas (här rekommenderar vi ett "ordmoln").

Alternativ till Menti:

Om du inte är bekväm med att ta fram en Menti-undersökning kan du istället dela ut post-it lappar och be deltagarna att besvara en fråga/post-it. Ni kan sedan samla in alla lappar eller ett antal personer läsa upp vad de skrivit.

Frågor att ställa:

- Vad tar du med dig från denna workshop (1 ord)
- Det här ska jag göra/ arbeta vidare med framöver (1 mening?)
- Jag behöver mer kunskap om... (1 mening)

Förberedelser inför workshopen

Inför workshopen behöver ni:

- Skriva ut case och barnkonventionens grundprinciper (ca 2 ex/grupp) samt lägga fram dessa på borden
- Förbereda Menti-undersökningen (eller alternativ)
- Läs Power Pointen och gör ändringar i den utifrån ert upplägg (kolla i anteckningarna för varje bild för instruktioner)
- Möblera rummet med bord och stolar där det finns plats för 4-8 personer/grupp
- Lägga fram blädderblocksblad och pennor till varje grupp

Genomförande av workshop

Följ Power Pointen och anteckningarna som finns i den.

Efterarbete

I planeringen av workshopen är det bra om ni funderar på hur ni vill ta vara på resultatet från workshopen. Är ni som arrangerar workshopen intresserade av att ta del av dokumentationen, vill ni skicka ut den till alla deltagare eller är det samtalen som förts det viktigaste?

Under workshopen antecknar deltagarna på blädderblocksblad. Dessa kan ni samla in för att fota av/skriva av för er egen dokumentation och för att skicka ut till alla. Ni kan även dokumentera och skicka ut resultatet av Menti-undersökningen om ni önskar.

Workshopens syfte är att deltagarna ska formulera konkreta idéer som de kan arbeta vidare med så hjälp gärna deltagarna att hitta vad nästa steg är för att de ska ta arbetet vidare tillsammans.

CASE SKOLA

Tänk dig att du hör en av konversationerna mellan barn, som lärare eller fritidspersonal eller dylikt:

Case: Skolutflykt

"Det var flera som inte följde med, av olika skäl... Några p g a ekonomiska skäl." (Kille 1)

"När man är 11-12 år. Det blir lätt att man dömer andra. Det är lätt att bli dömd av andra och bli utfrysad när man inte har råd till utflykter. Inte bara utflykter utan också sport." (Kille 2)

"Jag har varit med om det här med skidresan. Det blev svårt. Det ledde till att jag behövde sjukanmäla mig." (Kille 3)

Case: Matsäck:

Jag var på utflykt. Jag hade två mackor med mig och en hon brukade aldrig ta med sig mat eller frukt till skolan. Och det har hänt flera gånger att jag delat med mig av min frukt på rasten. På utflykten gav jag henne en macka för hon hade ingen mat med sig inte ens en vattenflaska. Man kan inte äta inför en annan person. Man blir inte mätt om man ser någon titta." (Tjej 17 år)

Frågor skola:

1. Vad tror du barnen upplever i situationen? Finns det liknande situationer du/ni varit med om? Vad?
2. Hur kan vi forma våra verksamheter för att det inte ska skapas en sådan här situation? Eller stötta från sidan om utifrån roll?
3. Vad kan vi vuxna konkret göra utifrån vår profession om en sådan här eller liknande situation ändå riskerar att uppstå? Hur skyddar vi barn så att barn inte ska behöva öppet beskriva familjens svårigheter och ändå kunna vara med på samma villkor?
4. Hur kan vi utveckla barns delaktighet när vi formar verksamheten, identifiera hinder, möjliga lösningar och utveckla grad av inflytande?
5. Hur kan vi samverka mellan olika professioner?
6. Övrigt?

CASE FRITIDSHEM OCH FRITIDSKLUBBAR (6-12 år)

"I fritids är det ganska mycket aktiviteter. Då de andra barnen får mer tid i skolan, va med sina vänner men du måste hem eller vara med en släkting." (Tjej 11-12 år)

"Om fritids var gratis då skulle många barn gå dit när deras föräldrar jobbar i stället för att vara hemma ensamma eller vara ute." (Fokusgrupp tjej 11-17 år)

"Jag var aldrig på fritids för mina föräldrar tyckte det var onödigt. Det var också typ "vi ska iväg med fritids". Och jag bara aha, alla mina vänner ska gå men jag ska inte gå. Det var tråkigt, man känner sig lite utfrys också. Det var samma sak med mina småsyskon, eftersom jag var hemma, hämtade jag mina bröder från skolan och vi var hemma. Medans min lillebror bokstavligen grät, han sa: jag vill stanna på fritids, jag vill va på fritids, mina vänner ska vara här. Sen han kom hem, alla hans vänner är på fritids, han har inget att göra på fritiden." (Kille 17-19 år)

"När jag gick i fritids kostade det 800 kronor och jag var tvungen att sluta. Vi fick räkningar på räkningar och det var lite jobbigt. Och då märkte dom att jag kunde vara hemma själv. Det var typ från kl två till fyra jag var hemma själv."

Frågor:

1. Hur upplever barnet detta? Känner ni igen detta?
2. Hur stor andel barn går idag på fritidshem/ fritidsklubb hos oss er? De barn som inte går, vad finns det för hinder och orsaker? Vad vet vi/vet inte?
3. Hur ser dialogen ut/informeras idag föräldrarna om möjligheten att ansöka om avgiftsfritt eller utökad rätt till fritidshem utifrån särskilda behov?
4. Vad gör vi för att stärka alla barns rätt till meningsfull fritid efter skoltid? Särskilt med fokus på barn som inte går på fritidshem/fritidsklubb? Vad kan vi göra mer utifrån barns delaktighet?
5. Samverkan mellan olika professioner?

Från Missing out- rapporten:

I korthet om fritidshem

Barn och unga vi har pratat med beskriver att när man inte kan eller får gå på fritids med sina kompisar leder det till att man exkluderas från sitt vardagliga sociala sammanhang. För äldre syskon kan det leda till att man behöver passa yngre syskon och att man därmed inte har möjlighet att själv bestämma över sin fritid. Barnen beskriver även risker med att vara utan vuxentillsyn.

Det finns ingen rätt till fritidshem specificerad i barnkonventionen och i Sverige är fritidshem inte obligatoriska för barn som går i skolan. Däremot har fritidshemmen under senare tid fått ett tydligt pedagogiskt uppdrag med en egen läroplan. För de yngsta skolbarnen, i synnerhet de i förskoleklass som har korta skoldagar, blir fritidshemmets verksamhet en naturlig del av utbildningen. Om vi också lägger till den höga grad av inskrivning på fritidshem för de yngsta barnen anser vi att fritidshemmen bör ses som en del av utbildningen, och falla under artikel 28 i barnkonventionen. Enligt artikel 31 i barnkonventionen har alla barn rätt till meningsfull fritid samt till rekreations- och fritidsverksamhet.

CASE 3: Fritidsaktiviteter - öppna fritidsverksamheter och lokalt föreningsliv

"Jag har ju varit tränare i basket. Det är inte en jättestor summa, men det är ändå en summa, det kostar 500 kr per termin. Man ser det i början, det är fullt av ungar som är med på träningen. Sedan halvvägs in så märker man oj det att det är mindre och mindre och mindre. För man sätter krav på att betala medlemsavgiften. Och då ser man att hälften av barnen är borta." (Kille 17–19 år)

"Jag skulle vilja att det blir billigare med aktiviteter. För det är inte många föräldrar som har råd att betala för att gå i fotboll, gymnastik och sådant." (Tjej 12 år)

"Jag har börjat i en träning för några månader sedan, och jag behöver bara betala 600 men jag vill att det ska bli gratis så att många fler kan komma." (Kille 14 år)

"Det är omöjligt om det kostar kanske 1 500 för bara en termin. Om man har många barn, det är omöjligt. Det kanske går för en unge. Eller att ingen av dem får gå." (Tjej 11–18 år)

"De känner sig mer utanför, och barn som inte går i fritidsaktiviteter hamnar utanför men det blir också som en uppdelning – att de som går i en fritidsaktivitet hamnar i en grupp typ, medan de som inte går en fritidsaktivitet, de blir typ så mer åt sidan." (Ung rådgivare 17 år)

"Det finns fritidsaktiviteter som är gratis, som fritidsgården, eller saker som föreningar gör, finns på flera ställen runt om här." (Tjej 16 år)

Frågor:

1. Vad tror du barn upplever i situationen? Känner ni igen bilden de beskriver?
2. Finns det någon tillgänglig statistik genom t ex elevhälsan om hur stor andel barn som inte har aktiviteter utanför skoltid? Hur kan vi använda kunskapen i så fall?
3. Vad finns det för goda exempel på regelbundna kostnadsfria aktiviteter idag till barn?
4. Vad kan vi göra tillsammans för att stärka barns tillgång till meningsfull och kostnadsfri (alt låga avgifter) för fritidsaktiviteter? För grupper och enskilt för barn när vi ser behov?
5. Hur kan barn bli mer delaktiga i att forma verksamheten, identifiera hinder och möjliga lösningar?
6. Hur kan vi samverka mellan olika professioner?
7. Hur kan samarbetet utvecklas hos er med de öppna fritidsverksamheterna, med kulturskolan, med lokala idrottsföreningar? Andra professioner?
8. Övrigt?

Från Missing out- rapporten:

I korthet om fritid

De barn vi har träffat betonar värdet av fritidsaktiviteter för att må bra, för god hälsa, för att vara en del av en gemenskap och ett positivt socialt sammanhang. De lyfter särskilt föreningsidrotten. De uttrycker också att terminsavgifter är ett hinder för många barn att kunna delta i strukturerade fritidsaktiviteter. I fokusgrupperna är det också många som beskriver värdet av de kostnadsfria aktiviteterna och mötesplatserna som finns, såsom till exempel fritidsgårdar, och aktiviteter ledda av civilsamhällesorganisationer i området.

Enligt barnkonventionen artikel 31 har alla barn rätt till en meningsfull fritid. Rätten till lek, vila och fritid är avgörande för en bra uppväxt och en god fysisk och psykisk hälsa. Fritidssysselsättningar ska vara anpassade till barnets ålder. Staterna ska särskilt uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter till olika fritidssysselsättningar, inklusive kulturella och konstnärliga verksamheter. I Sverige pratar vi ofta om denna artikel i formen av rätt till en meningsfull fritid. Idag är tillgången till meningsfulla fritidsaktiviteter i form av organiserad föreningsidrott, kulturskola och öppna aktiviteter väldigt ojämlik. Allt för många barn står utanför. Alla barn ska ha tillgång till meningsfulla aktiviteter på fritiden.

